

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee esitetystä lakimuutostokokonaisuudesta monia positiivisia elementtejä liittyen henkilöasiakkaiden yksilölliseen intensiiviseen palveluun jo työnhaun alkuvaiheesta alkaen. Samaan aikaan kuitenkin erityisesti esitetyt muutokset lakiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista on määritetty tavalla, joka tekee asiakkaan yksilöllisen, tavoitteellisen kohtaamisen hyvin haastavaksi, koska asiakkaan palveluprosessia ei määritä hänen tarpeensa, vaan painopiste on erilaisissa lakiin kirjatuihin aikamääreisiin.

TE-toimistoille on esitetty merkittävää henkilöstöresurssilisäystä. Huomioiden sen, miten massiivisesti lakiluonnokseen kirjatut työnhakijoiden haastattelukerrat kasvavat, jäänee yksittäiseen kohtamiseen käytettävä aika hyvin vähäiseksi, minkä voi arvioida vaikuttavan myös sen merkittävyyteen ja vaikuttavuuteen.

Huomioiden myös sen, miten haastavaa esitettyjen muutosten kokonaisuuden hallinta ja ymmärrys erilaisista asiakkaan työllisyystilanteesta riippuvista kriteeristöistä sekä aikataulujen että seuraamusten suhteen on TE-asiantuntijan näkökulmasta, Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää huolensa siitä, miten turvataan asiakkaan riittävä ymmärrys hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Työllisyyden kuntakokeiluista johtuen TE-toimiston tehtäviä hoitaa tällä hetkellä todella laaja-alainen joukko erilaisia toimijoita. Miten turvataan asiakkaiden yhdenvertainen ja tasapuolinen palvelu, kun

samaan aikaan toteutetaan sekä kokeiluja, että ns. pohjoismaisen mallin käyttöönottoa ja alustavasti vuodelle 2024 kaavailtua laajaa TE-palvelu-uudistusta?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

TE-toimistoille on esitetty merkittävää resurssilisäystä ns. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseen. Kaakkois-Suomen TE-toimisto ottaa ilolla vastaan lisäresurssin tukemaan asiakkaittemme yksilöllisempää kohtaamista ja vaikuttavampaa asiakaspalvelua. Merkittävydestä huolimatta alustava arviomme kuitenkin on, että esitetty resurssilisäys yhdistettynä laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista määritettyyn asiakkaiden palveluprosessiin tekee vaikuttavan, kohtaavan asiakaspalvelun erittäin haastavaksi. Jos henkilöstöresurssimme kasvaa esitetyllä määrällä, se tarkoittaa osaltamme sitä, että yhden asiantuntijan vastuulla on noin 180 asiakasta. Tämä asiakasmäärä yhdistettynä etenkin runsaaseen laissa määritettyjen asiakaskohtaamisten kasvuun tarkoittaa sitä, että tosiasiasa yksittäisiin asiakkaiden kohtaamisiin jää todella vähän aikaa.

Esityksessä ei olla lisäämässä ELY-keskusten, jotka tekevät TE-palvelujen hankintaa sekä tiivistä yhteistyötä työvoimakoulutusten järjestämistä vastuun saaneiden oppilaitosten kanssa, henkilöstöresursseja, mikä herättää kysymyksen siitä, pystyvätkö ELY-keskukset huolehtimaan siitä, että TE-toimistoilla on tarjota asiakaskunnalleen riittävän määrän työllisyyttä edistäviä palveluja. Toisaalta myös avoimena on, tullaanko ns. työllisyysmäärärahoja kasvattamaan siten, että palveluja voidaan hankkia nykyistä enemmän vai onko lähtöoletus se, että TE-asiantuntijan tekemät haastattelut aktivoivat asiakasta tavalla, jossa hän ei tarvitse TE-palveluita. Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemys on, että TE-asiantuntijan tekemät haastattelut eivät korvaa työnhakuvalmennusta, työhönvalmennusta, uravalmennusta tai muitakaan työllistymistä edistäviä palveluja, vaan ko. palveluita tulisi olla tarjolla siten, että tarvittaessa asiakas voidaan viivytyksettä ohjata osallistumaan tarpeensa mukaisesti palveluihin.

TE-toimisto tekee tiivistä yhteistyötä kunnan ja kunnallisia sotepalveluja tarjoavien toimijoiden kanssa sekä nuorten, maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden että aktivointiehton täyttävien ja tuetun työllistymisen ja monialaisen yhteispalvelutarpeen asiakkaiden osalta. Lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta on esitetty muutoksia, jotka lisäävät myös ko. tarpeiden asiakkaiden haastattelujen määrää. Vastuu haastatteluista on esitetty TE-toimistolle ja kunta (kunnalliset sotepalvelutoimijat, esim. Kaakkois-Suomessa Eksote ja Kymsote) osallistuvat niiden toteuttamiseen asiakkaan tarpeen mukaan. Kun asiakkaalla on aktiivoinnin tai monialaisen palvelun tarve, silloin on tarve myös sille, että

haastattelussa on mukana myös kunnallinen toimija. Kunnille tai kunnallisille sote-palvelutoimijoille ei kuitenkaan ole tämän esityksen pohjalta lisäämässä henkilöstöresursseja, mikä herättää kysymyksen ja huolen siitä, pystyvätkö TE-toimistot tosiasiasa toimimaan esitettyjen lakimuutosten mukaisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomioita siihen, että vaikuttavassa työvälityksessä keskeisessä roolissa ovat työmahdollisuuksia tarjoavat työnantajat. Uudistuksessa ei juurikaan ole esitetty parannuksia työnantajien palveluun tai esimerkiksi rekrytointikokeilun kaltaisia toimia työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamisen tukemiseksi. Sen sijaan tässä uudistuksessa on lähdetty pitkälti siitä, että työnantajat saavat tarvitsemansa työvoiman, kun työnhakijoiden työnhakuaktiivisuutta lisätään. Kokemuksemme mukaan suuri osa työnhakijoista hakee jo nykyisellään aktiivisesti itselleen soveltuvia työmahdollisuuksia, mikä näkyy mm. siinä, että merkittävä osan työnhauista kestää alle kolme kuukautta. Toisaalta pitkittyvään työnhakuun liittyy usein myös monia muita työllistymisen esteitä kuin työnhakijan työhaun passiivisuus.

Avoimien työpaikkojen ja toisaalta myös eri alojen työnantajien määrät vaihtelevat merkittävästi alueittain. Lainvalmistelussa ei ole tuotu esiin tilastollista arviointia siitä, kuinka yhdenvertaiset mahdollisuudet eri alueilla asuvilla työnhakijoilla tosiasiasa on täyttää työnhakuvelvollisuuden vaatimukset.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijoiden palveluprosessin tiivistämistä voidaan yleisesti ottaen pitää hyvänä. Kaakkois-Suomen TE-toimiston työnhakija-asiakkaiden palveluun pohjautuvan laaja-alaisen kokemuksen kautta arvioiden näyttää kuitenkin siltä, että työnhakijan palveluprosessia on lähdetty määrittämään tarkkuudella, joka estää yksilöllisen asiakkaan tarpeita vastaavan palvelun ja vie hyvitä tavoitteita huolimatta helposti huomion asiakkaan aidosta kohtaamisesta tehokkaaseen prosessin toteuttamiseen, jos laissa edellytetään, että haastattelut toteutetaan tarkasti määritetyllä aikajänteellä. Asiantuntijatyön näkökulmasta haasteeksi muodostunee prosessin erivaiheissa olevien asiakkaiden palvelu lain edellyttämällä tavalla siten, että työ on edelleen hallittavissa. Palveluprosessia hahmotettaessa on otettava huomioon myös se, että asiakkailta tulee

yhteydenottoja myös lain määrittämien kontaktien ja aikarajojen ulkopuolella ja myös näihin yhteydenottoihin on pystyttävä reagoimaan, jotta asiakkaan asia etenee viivyttyä.

Vaikka uusia asiakkaita rekisteröityy työnhakijoiksi ympärivuoden, kausivaihtelut tai muut nopeat työmarkkinoilla tapahtuvat muutokset vaikeuttavat esitettyjen muutosten mukaista tarkoissa aikamääreissä tapahtuvaa toimintaa. TE-asiiantuntijuus edellyttää jo nykyisellään laaja-alaista osaamista, mikä tekee sen, että akuuttia asiiantuntijaresurssitarvetta on vaikea paikata nopein lisärekrytoinnin.

Työnhakuhaastatteluissa on painotettu asiakkaan kasvokkaista kohtaamista TE-toimiston toimipaikassa. Esitys ei huomioi juuri millään tavalla sitä, että yksilöllinen kohtaaminen on mahdollista toteuttaa myös puhelimitse tai kuvallista etäyhteyttä hyödyntäen, mistä on saatu kasvavassa määrin kokemusta palveltaessa asiakkaita turvallisesti alueelliset koronatilanteet ja ohjeistukset huomioiden. Haastattelujen esitettyä joustavampi toteuttamistapa huomioisi paremmin myös mahdolliset toimitiloihin liittyvät rajoitukset, niiden asiakaspalvelutiloja ei ole nykyisessä toimitilakonseptissa mitoitettu nyt esitetulle kasvokkaisten tapahtuvien haastattelujen määrälle.

Esityksen perusteella palveluprosessi työnhakuvelvoitteineen koskisi myös työnhakijaksi rekisteröityneitä kielteisestä eläkepäätöksestä valittaneita sairauspäivärahan enimmäisajan saaneita tai sairauden tai muu syyn vuoksi tilapäisesti työvoimanulkopuolella olevia, jotka ovat kuitenkin rekisteröityneitä työnhakijoiksi ja katsotaan laissa määritellyn pohjalta työttömäksi. Olisi hyvä, mikäli laissa olisi selkeästi määritelty työttömien erityisryhmät, joiden kohdalla voitaisi poiketa palveluprosessissa määritellyistä aikamääreistä ja haastattelusta sekä työnhakuvelvoitteesta.

TE-toimisto näkee, että palveluprosessin toteuttaminen alkuhaastatteluineen, täydentävine haastatteluineen ja työnhakuhaastatteluineen tulee olemaan arjessa hyvin haastavaa huomioiden asiakkaiden erilaiset tilanteet. Esimerkiksi alkuhaastattelun järjestäminen viiden päivän kuluessa työnhakijaksi rekisteröitymisestä voi olla käytännössä vaikeaa toteuttaa mm. ennen työttömyyden alkua työssä, armeijassa, koulussa jne. olevien osalta, jotka ovat kiinni sellaisessa toiminnassa, joka ei välttämättä jouta TE-toimiston haastatteluajan vuoksi. Viiden päivän kuluessa toteutuminen edellyttäisi myös, että työnhakija pystyisi varaamaan alkuhaastatteluajan työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä. Tällä hetkellä TE-toimistoilla ei ole käytössä järjestelmää, joka mahdollistaisi tapaamisajan varaamisen sähköisesti.

Lakiehdotuksessa alkuhaastattelu kuvataan todella laajana kokonaisuutena, jonka aikana tulee kartoittaa asiakkaan osaaminen ja palvelutarve, laatia työllistymissuunnitelma, määrittää työnhakuvelvoite sekä kertoa asiakkaalle asiointista TE-toimiston kanssa. Resurssilisäyksistä huolimatta aika yksittäiseen asiakastapaamiseen jäänee varsin niukaksi ja alkuhaastattelun osalta herää huoli siitä, kyetäänkö asiakkaan tilanne selvittämään kokonaisvaltaisesti ja pystytäänkö asiakkaalle samalla ajalla selvittämään prosessin kannalta keskeiset asiat ja velvollisuudet.

Täydentävien haastattelujen osalta tulisi jo heti työnhaun alkuvaiheessa olla mahdollista korvata niitä asiakkaan osallistumisella hänen tarvettaan vastaavaan palveluun. Lakiesitysluonnoksen perusteluteksteissä tämä mahdollisuus nousee esiin lähinnä maahanmuuttajien alkukartoituksen osalta, mutta ei huomioi sitä, että työnhakijalla voi olla heti työnhaun alkuvaiheesta alkaen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve, johon myös liittyy alkukartoitus. Toisaalta työnhakijan tarve voi jo heti työnhaun alkuvaiheessa liittyä johonkin työllistymistä edistävään palveluun (mm. työnhaku-, työhön- tai uravalmennus), asiantuntija-arviointiin, ammattitaidon ja osaamisen kartoitukseen, ammatinvalinta- ja urasuunnittelun psykologin tekemään ohjaukseen, terveydentilan tai työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn. Jos hänen kanssaan on jo sovittu työnhakusuunnitelmassa tarvetta vastaavaan palveluun osallistumisessa ja hän on joko odottaa palvelun alkua tai palvelu on edelleen kesken ja sen lopputulos vaikuttaa siihen, mitä hänen kanssaan seuraavaksi sovitaan työllisyyden edistämisestä, onko asiakkaan palveluprosessin etenemisen ja TE-toimiston henkilöresurssien tehokkaan käytön näkökulmista tarkoituksenmukaista silti tehdä hänelle kahden viikon välein täydentäviä haastatteluja?

Prosessissa on sekä työnhakukeskusteluiden määrän, että työnhakuvelvoitteen osalta määritelty erikseen tilanteet, joissa asiakas on yli kuukauden kestävässä työssä, koulutuksessa, työkokeilussa tai kuntoutuksessa. Kuntoutusta ei ole määritelty tarkemmin ja vaikka termin määrittely on haastavaa, on sillä iso merkitys asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun kannalta.

Työnhakijan velvollisuuksia on esitetty kytkettävän työttömyysetuuden hakemiseen, minkä Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee hyvänä muutoksena aiempaan. Koska käsitettä "työttömyysetuutta hakeva" ei kuitenkaan ole määritetty, on epäselvää, keitä pidetään työttömyysetuutta hakevina.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, esitetyn mukaan TE-toimisto antaa asiasta kirjallisen päätöksen. Esitys jättää tulkinnanvaraa siihen, tuleeko TE-toimiston henkilölle päätös, jos työnhaun käynnistäminen uudelleen sähköisesti ei onnistu, koska TE-toimisto / työ- ja elinkeinoviranomainen on rajoittanut hänen oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti. Jos tällainen päätös tulee antaa, tuleeko se antaa joka kerran henkilön yrittäessä käynnistää työnhakua sähköisesti.

On esitetty, että työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä sekä sen jälkeen kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana, ellei niiden järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Esitys ei ota huomioon sitä, että kyseiset palvelut tai palkkatukijakson osalta itse työsuhte voivat olla melko aikaa sitovia, mikä voi käytännössä tehdä haastattelun toteuttamisen haastavaksi. Voidaanko edellyttää, että henkilö voi osallistua niihin palvelussa tai työssäolopäivän aikana TE-toimiston aikataulujen edellyttämänä ajankohtana. Koska kuntoutusta ei ole määritetty, mitä sillä tarkoitetaan tässä yhteydessä.

Edellä olevien lisäksi Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että lakia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista on luonnosteltua pitkälti sanamuodoin, jossa työnhakija on toimien kohde, ei aktiivinen osallistuja. Osallisuuden, motivoitumisen ja omatoimisuuden näkökulmasta on näkemyksemme mukaan tärkeää, että työnhakija osallistuu tarpeidensa ja tavoitteidensa määrittelyyn sekä tarvittavista hänen työllistymistään edistävistä toimista sopimiseen, vaikka TE-toimisto viime kädessä päättäisikin siitä, mitä palveluja hänelle tarjotaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto pitää hyvänä, että myös osa-aikaista työtä tekevien työllistymisen edistämiseen kiinnitetään huomiota.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

On esitetty, että työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä sekä sen jälkeen kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana, ellei niiden järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Esitys ei ota huomioon sitä, että kyseiset palvelut tai palkkatukijakson osalta itse työsuhde voivat olla melko aikaa sitovia, mikä voi käytännössä tehdä haastattelun toteuttamisen haastavaksi. Voidaanko edellyttää, että henkilö voi osallistua niihin palvelussa tai työssäolopäivän aikana TE-toimiston aikataulujen edellyttämänä ajankohtana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Lakiesitys jättää avoimeksi, onko muistutus kertaluonteinen vai muistutetaanko joka kerta, kun ko. kohdassa olevia tapahtuu. Asiakastietojärjestelmän tulisi vahvasti tukea muistutuksen teknistä toteutusta esimerkiksi automaation avulla sekä myös tuoda esiin, mikäli kyseessä on tilanne, jossa työnhakijaa jouduttaisiin muistuttamaan toistuvasti. Huomioiden toimijoiden laaja joukko, muistutusten tulisi olla myös yhdenmukaisia myös sisällöiltään, jotta työnhakijat ovat myös siltä osin yhdenvertaisessa asemassa ja tietoisia velvollisuuksistaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkemys on, että työnhaku on työttömän asiakkaan keskeisin velvollisuus ja on hyvä, että jatkossa asiakas on velvoitettu myös omatoimiseen työnhakuun aiempaa selkeämmin. On myös toivottavaa, että työnhakuvelvollisuutta voidaan arvioida asiakkaan tilanteen ja toisaalta paikallisen työmarkkinatilanteen pohjalta. Kuitenkin aina, kun on mahdollisuus yksilöllisiin poikkeuksiin, kasvaa myös riski sille, että asiakkaita ei kohdella tasavertaisesti. Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo selkeää ja yksiselitteistä ohjeistusta liittyen määrällisen työnhakuvelvollisuuden alentamiseen.

Työnhakuvelvollisuuteen liittyvä seuranta edellyttää sitä, että TE-toimistolla on käytössä asiakastietojärjestelmä, joka mahdollistaa sen, että velvollisuuden täyttämisen voi ilmoittaa sähköisesti. Toisaalta samaan aikaan merkittävä määrä asiakaskunnasta ei nykytilanteessakaan eri syistä johtuen ilmoita esimerkiksi työnhaun muutoksia sähköisesti. Miten estetään se, ettei asiakkaiden ilmoittamien seurantatietojen asiakastietojärjestelmään kirjaamisesta synny merkittävää lisätyötä TE-asiantuntijoille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto pitää hyvänä, että myös osa-aikaista työtä tekevien työllistymisen edistämiseen kiinnitetään huomiota.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ks. prosessi kohtaa

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite yhdistettynä TE-toimiston työntarjoamisveloitteeseen ja erilaisiin aikamääräisiin muodostaa asiantuntijan arjen työskentelyn näkökulmasta hankalasti hallittavissa olevan kokonaisuuden, mikäli TE-toimiston käytössä oleva asiakastietojärjestelmä ei tarjoa vahvaa tukea yksittäisten asiakkaiden asiakaspalveluprosessien hallintaan. Olisi myös selkeämpää, mikäli viimeistä koulutuskuukautta koskeva työnhakuvelvollisuus voitaisi sopia koulutukseen osallistuvan kanssa jo ennen koulutuksen aloittamista kuukautta ennen koulutuksen arvioitua päättymisaikaa toteutettavan työnhakukeskustelun sijaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi lainsäädännössä on yksiselitteisesti määriteltävä tilanteet, joissa työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta. Perustelutekstien pohjalta asiakas, jolle ei aseteta työnhakuvelvollisuutta, ohjataan lähes aina monialaisten palveluiden piiriin, lakitekstin osalta asia jää kuitenkin epäselväksi. Myös lääketieteellisen selvityksen työkyvyttömyydestään esittäneiden asiakkaiden kohdalla tilanne on haastava, koska useissa tilanteissa lääketieteellisistä selvityksistä huolimatta asiakkaalle ei ole myönnetty työkyvyttömyyteen tai sairauteen liittyvää etuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei muuta lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto katsoo, että sanktion kohtuullistaminen on perusteltavissa, mikäli työnhakijalla on selkeä perustelu työstä eroamiselle (esim. työn tekemisen osittain estävä vamma tai selkeä suunnitelma alan vaihdolle). Työstä eroaminen on tällä hetkellä työttömyysturvalain mukaisesti isoin rike ja TE-toimiston näkökulmasta perusteluja sanktion lyhentämiselle ei ole. Työttömyysetuusjärjestelmää ei ole luotu omaehtoisen työttömyyden varalle. Kaakkois-Suomen TE-toimisto katsoo myös, että työstä eroaminen pitäisi huomioida myös moitittavan menettelyn toistuvuutta arvioitaessa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Huomioiden uudistuksen tavoitteet, niin mahdollisen sanktion kohtuullistamista voidaan pitää osittain perusteltuna. Myös työstä kieltäytyminenkin tulisi kuitenkin huomioida toistuvuutta arvioitaessa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusjärjestelmän kohtuullistaminen on kokonaisuutena ajatellen linjassa lakiuudistuksen tavoitteiden kanssa ja sitä voidaan pitää asiakkaiden kannalta toivottavana. Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää kuitenkin huolensa, että seuraamusjärjestelmän selkeys tulee uudistuksen myötä heikkenemään huomattavasti. Jos ajatellaan sitä massaa, ketkä suurimmaksi osaksi kuuluvat työttömyysturvan asiakkaisiin, niin muistutuksista ei liene heille apua. Myös se, että muistutuksen moitittavuus tutkitaan vasta toisen rikkeen jälkeen herättää epäilyksiä. Miksi edes muistutellaan, jos

tosiasiassa mitään moitittavaa ei ole tapahtunut? Eikö työnhakijan pitäisi tietää velvollisuutensa, varsinkin kun tapaamisia lisätään merkittävästi?

Toistuvuuden kuittaaminen jatkossa työttömyyden alussa yhdellä monista sovitusta asioista, mitkä kaikki olisi pitänyt hoitaa jo aiemmin, vaikuttaa myös käytännön toiminnan osalta melko tulkinnanvaraiselta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Asiakkaan oikeusturvan toteutuminen ja yhdenvertaisuus työttömyysturvaseuraamuksia asetettaessa vaatii jatkossa nykyisestä parannusta esimerkiksi suunnitelmien selkeyteen ja asiakkaiden tietojen ja yhteydenottojen merkitsemiseen asiakastietojärjestelmässä. Porrastettu seurausjärjestelmä muistutuksineen vaatii myös vahvan tuen tietojärjestelmältä toteutuakseen.

Kummastusta uudistuksessa herättää se, että jos uudistuksen perimmäinen tarkoitus on lisätä työhön ja palveluihin ohjausta sekä parantaa asiakaspalveluamme, niin miksi samanaikaisesti lievennetään työttömyysturvasanktioita sekä ollaan jättämässä työstä eroaminen ja kieltäytyminen pois toistuvuuden arvioinneista. Olisiko kuitenkin pitänyt jättää aluksi uudistus työttömyysturvan osalta ennalleen ja katsoa mihin se johtaa? Vai tunnustetaanko tässä uudistuksessa jo yleisesti heti alkuun se, että osa asiakkaistamme ei lähtökohtaisesti kuulu TE-palvelujen piiriin?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää huolensa siitä, että uudistus työttömyysturvan osalta tulee heikentämään asiakkaidemme yhdenvertaisuutta seuraamusjärjestelmän selkeyden heikkenemisen myötä. Kuitenkin inhimillisesti ajatellen sanktioiden pituuden lyhentäminen on perusteltua tietyn osin.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Kokonaisuudessaan voisi olla hyvä selkeyttää lakiin Julkisesta työvoima- ja yrityspalveluihin esitettyjä muutoksia suhteessa lakiin kotoutumisen edistämisestä, lakiin työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta sekä lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta. Tulisi olla selkeästi määriteltyinä mitkä osat esitetystä JTYPL:n mukaisesta asiakkaan palveluprosessista koskevat myös em. lakien perusteella palveltavia asiakkaita. Koskevatko esimerkiksi 6 kk työttömyyden jälkeen tapahtuvat

täydentävät työnhakukeskustelut myös monialaisen palvelutarpeen asiakkaita, kun suunnitelmaväliä ollaan jo muutenkin lyhentämässä ja ottaen huomioon, että asiakkaita palvellaan pääasiassa työparityönä? Mikä on kuntouttavan työtoiminnan suhde muihin palveluihin liittyen esimerkiksi työnhakukeskusteluihin ja niiden järjestämisväliin? Tulkitaanko esimerkiksi pitkäkestoinen avokuntoutus JTYPL:n tarkoittamana kuntoutuksena?

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutoksen voimaantulon kannalta on keskeistä, että sen voimaan tullessa TE-toimistoilla on käytössään asiakastietojärjestelmä ja sähköinen asiointijärjestelmä, jotka tukevat vahvasti esitettyjen muutosten mukaista toimintaa.

Huomioiden merkittävät muutokset asiakaspalveluprosessiin ja toimintatapoihin, uuden henkilöstön rekrytointi ja perehdyttäminen sekä nykyisen henkilöstön osaamisen uudistaminen, on toivottavaa, että muutokseen valmistautumiselle varataan riittävästi aikaa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Muutoksen laajuus, erilaiset hyvin tarkat aikamääreet ja sekä työnhakuelvoitteeseen liittyvät seurannat ja porrastetut työttömyysturvaseuraamukset huomioiden Kaakkois-Suomen TE-toimisto arvioi, että riittävän henkilöstöresurssin ja muutoksen tukemisen lisäksi esitetyt muutokset edellyttäisivät sitä, että TE-toimistolla on käytössä asiakasjärjestelmä, joka antaa vahvan tuen asiakaspalvelun toteuttamiselle. Kokemuksemme mukaan tällä hetkellä käytössä oleva URA-asiakastietojärjestelmä on auttamatta vanhentunut jo nykyisetkin tehtävät huomioiden ja on vaikeaa nähdä, että siitä olisi muokattavissa esitettyjen muutosten mukaiseen toimintaan tarvittavaa asiakastietojärjestelmää.

Lakiesityksissä käytettävää terminologiaa ei kaikilta osin ole avattu riittävän yksiselitteisesti ja toisaalta vaikuttaa siltä, että samasta asiasta käytetään eri termejä mm. työn tarjoamiseen ja osoittamiseen, erilaisiin työllistymistä edistäviin ja tukeviin palveluihin liittyen. Erityisesti tämän hetken TE-toimiston tehtäviä hoitavien tahojen laaja-alainen joukko huomioiden Kaakkois-Suomen toimisto pitää tärkeänä, että lakiesitykset valmistellaan myös tältä osin huolella, jotta asiakkaat tulevat kohdelluksi yhdenvertaisesti riippumatta siitä, mikä taho vastaa TE-toimiston tehtävien hoitamisesta.

Vaikka TE-toimistojen toimipaikat ovat hyvin saavutettavissa sijaintipaikkakunnillaan, Kaakkois-Suomen ja muidenkin TE-toimistojen alueella monilla asiakkailla on pitkät etäisyydet toimipaikkoihin. Lakiesityksessä painotetaan alkuhaastattelun ja työnhakuhaastattelujen osalta kasvokkaista asiointia toimipaikoissa. Sijaintipaikkakuntien tai taajamien ulkopuolella asuvien asiakkaiden kohdella asiointi ei useinkaan ole mahdollista julkisia liikenneyhteyksiä hyödyntäen. Huomioiden monien työnhakija-asiakkaiden pienituloisuus - merkittävä osa työttömyysetuuden saajista on Kelan etuuksien piirissä - lisääntyneestä käyntiasioinnista voi muodostua tulotasoon verrattaessa merkittäviä lisäkustannuksia yksittäisille työnhakijoille.

Huomioiden lukuisat samaan aikaan valmisteilla olevat TE-toimiston toimintaan vaikuttavat uudistukset ja covid-19-pandemian edelleen näkyvät vaikutukset TE-toimiston asiakasmäärissä sekä uudistuksen toteuttamista tukemaan rekrytoitavan uusien asiantuntijoiden TE-toimiston tehtäviin liittyvä laaja perehdyttäminen, herää myös kysymys: Olisiko ollut mahdollista tässä kohden lisätä nykyistä henkilöstöresurssia suunnitellulla tavalla tukemaan asiakkaiden yksilöllisempää palvelua ja vaikuttavampaa työnvälitystyötä, arvioida sen vaikuttavuutta ja vasta tuon arvioinnin jälkeen tehdä tarvittavia muutoksia lakiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista?

Aho Tea
Kaakkois-Suomen TE-toimisto